

JAN
WOLKERS
DAGBOEK
1971

2014, De Bezige Bij, Amsterdam

INLEIDING

‘Wat is er gisteren gebeurd?’ Deze vraag stelde Jan mij vele malen als we na het opstaan op het balkon van het atelier in de Zomerdijkstraat in Amsterdam zaten met een glas sinaasappelsap en een kop koffie en hij zijn dagboek pakte. ‘We hebben in het bos gewandeld’, of ‘We zijn voor de tweede keer naar “Un flic” geweest’, of ‘Willem Breuker is langs geweest’, zei ik dan. En soms, als ik nog niet helemaal wakker was en mijn geheugen nog op gang moest komen, vroeg ik: ‘Wat hebben we gegeten?’ Het beeld van een gebakken tong (*3 juli 1971: Eten tong, zo voortreffelijk gebakken dat ik wel de kok des konings genoemd mag worden*) of van goudbruine gepaneerde kalfsoesters met jonge bloemkooltjes en nieuwe aardappels kon feilloos de gebeurtenissen van de vorige dag oproepen.

Vanaf het einde van de jaren zestig hield Jan een dagboek bij. Eerst in langwerpige grote agenda’s waarin zijn afspraken stonden. Hij noemde zijn dagboek dan ook altijd zijn agenda, ook later, toen hij in mooie ouderwetse kasboeken ging schrijven, met een kaft met een geel, rood of groen patroontje en een gevlamde bladsnede. De data knipte hij uit speciaal daarvoor aangeschafte losbladige zakagenda’s en plakte hij boven aan de pagina’s.

Sinds het verschijnen van *Kort Amerikaans* was hij een bekend schrijver geworden en zijn leven was in een stroomversnelling geraakt. Mocht hij als beeldhouwer al van geluk spreken als zijn naam vermeld stond bij een krantenfoto van een van zijn kunst-

werken waaraan hij jaren in alle rust had gewerkt, als schrijver wilde iedereen alles van hem weten. Hij ontving brievenbussen vol fan-mail, werd overspoeld door aanvragen voor interviews van dag- en weekbladen en schoolkranten, en voor televisieoptredens en lezingen.

Er gebeurde zoveel op een dag dat hij het gevoel had dat de tijd hem ontsnapte, dat hij iets moest vastleggen omdat het anders voorgoed verloren zou gaan. In *Terug naar Oegstgeest* laat hij zijn vader zeggen: ‘Kerstmis 1938 behoort ook weer voorgoed tot het verleden.’ Het is een uitspraak die precies het gevoel van melancholie over het onverbidelijke verstrijken van de tijd weergeeft dat ook Jan bezielde. Dat is de grootste drijfveer geweest voor het schrijven van de dagboeken.

Een andere, luchtiger inspiratiebron was *Dagboek van een levensgenieter 1660/1669*, een keuze uit de dagboeken van Samuel Pepys, secretaris van de Engelse marine, dat in 1965 in Nederlandse vertaling verscheen. Met satanisch plezier kon Jan vertellen hoe Pepys gaten in de vloer van zijn kamer boorde om zijn personeel in het kantoor eronder te kunnen controleren en dat zijn vrouw hem verweet dat hij expres het huis vuilmaakte zodat zij niet uit kon gaan, iets wat Pepys op papier volmondig toegeeft.

De ongegeneerde eerlijkheid van Pepys ten opzichte van zichzelf en anderen, die resulteerde in heel wat humoristische observaties, bewonderde Jan zeer. Het mooist vond hij de angst van de Engelse marine voor Michiel de Ruyter en de paniek die uitbrak – Pepys stuurt zijn vader en zijn vrouw met zijn hele fortuin naar het platteland om het daar te begraven – toen De Ruyter de kettingen van de Theems doorvoer en het Engelse vlaggenschip de Royal Charles in triomf meesleepte naar Amsterdam. De tocht naar Chatham was een glorieus hoogtepunt in onze vaderlandse geschiedenis waaraan op Jans gereformeerde lagere school uitgebreid aandacht was besteed.

Pepys’ dagboek was niet bestemd voor de ogen van anderen. Hij

had het in een soort steno geschreven dat pas aan het begin van de negentiende eeuw werd ontcijferd. Wel had hij alle in leer gebonden delen van zijn dagboek, samen met de rest van zijn bibliotheek van drieduizend boeken, nagelaten aan Magdalen College in Oxford, waarschijnlijk met het onuitgesproken idee dat latere generaties erin geïnteresseerd zouden kunnen zijn.

Ook Jan schreef zijn dagboeken alleen voor zichzelf. Pas na zijn dood mochten ze gepubliceerd worden. Ik heb ze nooit gelezen – en dat was ook niet de bedoeling. Heb ik er dan nooit stiekem in gekeken? Nee, nooit. Was ik dan niet nieuwsgierig? Ik had wel een vermoeden wat erin stond. Er zijn niet veel gebeurtenissen geweest in ons leven samen waarbij ik niet aanwezig was. En ik beschouwde zijn dagboeken als zijn persoonlijk eigendom. Ik zou ook nooit even gauw een vel proza lezen als het nog in de schrijfmachine zat. Ik wachtte rustig tot hij het me te lezen gaf.

Dat moment brak wat de dagboeken betreft aan in 2005, toen hij besloot om toch nog tijdens zijn leven een dagboek te publiceren. Waar hij over schreef was tientallen jaren eerder gebeurd en hij was eigenlijk wel erg benieuwd naar wat erin stond.

Ik was de eerste lezer. Het was een verrassende en enerverende ervaring. Verrassend omdat die snel op het papier gezette notities – hij schreef nooit langer dan een kwartier – zo fris en beeldend zijn opgeschreven. En enerverend omdat ons leven in de jaren zeventig zo intens was. De dagen waren boordevol.

Het uittypen was een uitputtende bezigheid. Niet omdat zijn handschrift moeilijk te ontcijferen was, al kon hij het zelf nooit lezen, maar in de dagboeken staat misschien maar 10 procent van wat we op een dag meemaakten en dat riep weer herinneringen op aan de 90 procent die er niet in staat. Ik beleefde alles opnieuw.

In november 1980 verhuisden we naar Texel, in maart 1981 werd onze tweeling geboren. Het was afgelopen met het rustig samen de dag beginnen. Er moesten flesjes gegeven worden en luiers verschoond. En ook later, toen de rust was weergekeerd en ze naar

school gingen, is hij nooit meer aan een dagboek begonnen. Het was voorgoed verleden tijd.

Karina Wolkers, december 2013

VRIJDAG 1 JANUARI 1971

Om twaalf uur op. Het vuile atelier. Opgedroogde gesmolten-sneeuwvlekken. De gelige plekken waar Sung van angst gepist heeft toen het vuurwerk werd afgestoken. Lege glazen, kleverige cirkels op tafels en grond. Hapjes, bruin geworden op de prikkers. Verdroogde zwarte olijven. Buiten de witblauwig uitgeslagen boomstammen van de zonnen. Het Chinees vuurwerk. 'Overvliegende kraanvogels' bleek een mislukking. Ze sloegen alleen maar uit elkaar, waarbij de brokken kartonnen huls om je kop suisden. Alleen Eric schijnt iets gezien te hebben van een flitsende vurige vogel.

Om twee uur gaan we met Sung wandelen. Snel, want we willen terug zijn voor het sportoverzicht. Na twaalfen gisteravond kwam familie van Karina even aan. Niet haar vader en moeder, want haar vader had te veel pillen ingenomen. Leed aan een soort slaapziekte. Maar haar tante en oom. Jeroen en ik zaten bij de trap een beetje te praten. Hans had in de oom van Karina natuurlijk weer een oude schoolvriend ontdekt. Karina zat met haar tante en nichten over Gisèle van Waterschoot van der Gracht te praten; als ze ziek was zei ze altijd: 'Ik ben blij dat ik niet in een Russisch ziekenhuis lig. Dan moet je al die redes van Stalin over de radio aanhoren. Nou, iedereen die naar Rusland wil, kan van mij een enkele reis Moskou krijgen. Fietje, als jij in de hemel komt, wil je dan een goed woordje bij Petrus voor me doen.'

Jaap belt om me nieuwjaar te wensen. Komt net uit Amerika. Bij

het binnenkomen veel last met douane. Welke Wolkers ben je. Heel lang van alles doorkijken. Hij dacht zeker dat het met mijn politieke activiteiten te maken had.

ZATERDAG 2 JANUARI 1971

's Avonds drie betnesol.

Vroeg op. Rommel opgeruimd. Versiering weg in doos. Kaarsvet van de vloer geschraapt. Wandelen met hondje. Het dooit, maar de sneeuw in het bos is nog vochtig. Sung blijft achter en bijt weer een stuk van zijn staart bloederig open. Ik gooi er sneeuw op. Als hij zich schudt blijft er roze sneeuw achter.

Nog net voor de winkels sluiten gaan we de cassette met vier platen van Ives halen. Daarna gaan we naar de receptie ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van Boy's Big Band. Ik ontmoet er een jongen die bij mij op De Leidse Houtschool heeft gezeten. Heeft het over juffrouw Steller. Net als ik in Terug naar Oegstgeest rook hij waar ze gelopen had. (Als ze ergens gelopen had dan snoof ik haar lucht zo.) Hij vertelt dat Gerard Smelik met De Kroonduif is neergestort in Nieuw-Guinea. Hij vertelt me dat meneer Te Nijenhuis homoseksueel was. Ging ieder weekend met een koffertje met zijn pyjama naar Den Haag. Ik zeg dat ik het onbewust wel geweten moet hebben. Denk aan gevoelig geven van plusjes en minnetjes.

ZONDAG 3 JANUARI 1971

Tweemaal betnesol 's ochtends, driemaal betnesol 's avonds.

Werk aan schilderij met linnen. Open vierkant.

MAANDAG 4 JANUARI 1971

Driemaal betnesol 's ochtends, driemaal betnesol 's avonds.

De kranten openen met opkloppertjes.

Jan Vermeulen twee uur?

Ben 's nachts wakker. Lees even en neem een slaaptablet en anti-allergietablet in. Trek me in de rooie stoel een beetje slaperig af terwijl ik voor me zie hoe Gertie Karina grijpt. Ze wil eerst haar achterwerk zien. Haar roze poeperd. Venedert haar door haar te laten kakken op een bord. Veegt de stront van haar kont met een zijden zakdoekje met dikke witte roosjes. Grijpt haar dan met een kunstpik met haar reet omhoog. Als een kerel.

Wandelen met Sung. Hij is droevig en loom. Wandelt gelaten met ons mee. Als ik hem een standje geef, kijkt hij steeds met zijn vochtige donkere zeehondenogen opzij zodat ik hem even lief toe moet spreken. Een roodborstje vliegt een hele tijd met ons mee. Maar we zijn brood vergeten. Kijk in de vuilnisbakken de oude broodzakken na op zoek naar kruimels. Als ik er uiteindelijk wat op mijn handpalm heb komt hij toch niet zitten. Ik moet het voor hem op de grond gooien.

DINSDAG 5 JANUARI 1971

Tweemaal betnesol 's ochtends, tweemaal betnesol 's avonds.

Indiase lector literatuur één uur.

Het heeft rijp gevoren. De verdorde planten op mijn balkon zijn wit en ook het grofdennetje, dat er na de kerstviering weer is beland. Uit het atelier erg mooi. De berken warmwit en de meidoornbomen in de schaduw koelgrijs. Karina zegt dat de populieren dikke winterjasjes aanhebben.

We drinken koffie met de grote roemer op de glazen tafel. Zetten de kleine ernaast. De adem van de zeventiende eeuw. Moet aan Pepys denken van wie ik vanavond in zijn dagboek las.

Wandelen om tien uur met Sung. Het bos is ongelooflijk. De berijpte bossen aan de overkant van de Bosbaan lijken witte koraalriffen. Het is of je in een geweldige ijskast loopt. De oude glazen frigidaire van kruidenier Kranenburg vroeger in zijn etalage in de De

Kempenaerstraat in Oegstgeest. De witte uitslag en kristalbezette pegels om het vriesvak en de leidingen.

Na de wandeling gaat Maria even met ons mee een deken kopen voor Eric. Ik koop ondertussen zakken met noten en druivensap. Thuis zetten we vast in een doos alles klaar. Aardewerk potten met de noten, fles champagne, vier oude glazen, fles whisky. Dat we zo weg kunnen als de Indiase schrijver geweest is.

Om één uur komt hij, kleine donkere man. Een soort minder nieuwsgierige, lichtbruine uitgave van Guus Dijkhuizen. Los riempje om zijn rechte lijfje. Hij heeft colleges gegeven aan de Harvarduniversiteit in Amerika. Kocht daar 'A Rose of Flesh' in de Panther-pocket in een boekhandeltje. Hij vindt alles wat ik aan de wand heb hangen van eigen werk: 'Excellent, excellent.' Hij loopt meteen op de Uli af. 'This is a beauty.' Ook de politieke posters vindt hij excellent. Zegt dan ineens terwijl hij met zijn vriendelijke donkere ogen onbevangen geil naar Karina kijkt: 'She is also a beautiful poster.' Als ik vraag wat hij drinken wil, wil hij alleen maar een glas water. Hij heeft erg naar voren en van elkaar staande bovenvoortanden en een pijp die daar precies bij past. Een soort aan de zijkant afgeplat klompje. Als een gekke krachtige notenkraaksnavel van een exotische vogel. Hij vindt vooral de koeienstront op mijn schilderijen erg mooi. Ik zeg dat dat de oplossing is voor de heilige koeien in zijn land. Tegen Karina: 'Where did you learn that fine English?' Hij eet wel brood met Franse kaas, dat water was dus niet ritueel. Soms zit de witte zachte smurrie met broodkruimels in zijn stugge lange snorharen. Hij heeft ook iets van Dustin Hoffman uit 'Midnight Cowboy'. Karina zegt later dat hij zo openlijk en natuurlijk geil tegen haar deed dat ze ieder moment verwachtte dat hij zou vragen: 'May I fuck your wife?' Als ik zeg dat ik een schild van de Naga's heb, zegt hij een gebed op van die stam: 'Lord, let me kill clean, and if I cannot kill clean let me miss clean.' Leest het ook voor in de Naga-taal. Karina zegt 's avonds als we naaien en we het over hem hebben, dat hij haar

gewoon even zou naaien. ‘Maar die tanden, hè.’ Zijn net goed genoeg om je mee in je kont te bijten.

WOENSDAG 6 JANUARI 1971

Tweemaal één betnesol.

Het eerste geweldloze mesje.

Lekker om zeven uur op. Hondje gewandeld. Sung is een stuk beter. Langs de boomstammen lange strepen van ijs naar de grond, dikke slakkensporen van de sneeuw die uit de kruinen gedood is, naar de grond gesijpeld en toen weer bevroren.

We brengen naar Vecht het padje terug. Kopen derde roemer, vijftienhonderd gulden. We hebben er nu drie. Er is een Engelse jongen bij hem, elegant, in nieuwe lichte bontjas en grote stropdas. Hij heeft een koffertje bij zich waarop staat Shepard. Ik vraag of hij familie is van de tekenaar van ‘Winnie the Pooh’. Hij zegt ja. Kent ook John Scott. Vecht kijkt als een hebzuchtige rat als ik mijn zes briefjes van duizend tel. Hij kan zijn ogen er niet van afhouden. Erna naar Lemaire. Betaal mijn laatste schuld af, vijfenvijftighonderd gulden. Neem een Trobriand-achtersteven mee voor dertienhonderdvijftig gulden en een kleine speer of staf met een prachtig figuurtje erop uit Afrika van de... voor negenhonderd gulden. We drinken boven even een whisky met de familie. Lemaire zelf is erg zwijgzaam. Kijkt met vertedering hoe de kat wild en verscheurend rondgaat. Het lijkt wel of hij alleen nog voor die kat leeft. Of die alle mooie dingen die hij in zijn leven heeft verzameld mag verscheuren. Zijn vrouw is jaloers op het beest.

’s Avonds komt Cora de Vries. Ze vindt de nieuwe schilderijen die ik de laatste tijd heb gemaakt erg mooi. Ze vertelt dat toen Armando met Schoonhoven in Parijs met vakantie was, Schoonhoven gewoon niet tegen vakantie kon en met de horden mensen die ’s ochtends in de metro naar hun werk gingen mee moest gaan. Alsof hij op weg was naar zijn PTT-baantje. Vertelt ook van een jongen die ze pas heeft ontdekt en die de hele dag loopt te breien. Het is in een

gewoon burgerlijk milieutje, maar die ouders vinden wat hij maakt toch wel mooi, zodat op het namaakgotisch en oldfinish overal die lappen hangen.

DONDERDAG 7 JANUARI 1971

Eén betnesol.

Twee uur interview Simonis.

Om zeven uur op. Het dooit. Fijn in het bos met zoele dooiwind. Ren veel met de hond.

's Middags komen de twee jongens van het boekje voor het interview. Raar stel. Malle, rancuneuze vragen over vakmanschap in de beeldende kunst. Over kunstenaars die maar aan doen en in de contraprestatie zitten. Als u een Vermeer had en u zou denken dat het een echte Vermeer was en het zou later een Van Meegeren blijken te zijn... enz.

Werk 's avonds aan het schilderij met de open ruimte.

Filmpje van Van der Keuken over Lucebert. Veel beter dan 'Snelheid'. Werk van Lucebert erg illustratief. Ook zijn gedichten klinken zo pathetisch. Is ineens literatuur geworden.

Ontzaglijk goed filmpje van de BBC over een meisje dat aan heroïne ten onder gaat. Gale. Moet steeds bij heroïne aan een reiger denken. Heron.

VRIJDAG 8 JANUARI 1971

Eén betnesol.

Receptie Cubaanse ambassade van zes tot acht.

Alle sneeuw is weggedooid. Op het grasveld voor ligt weer alle troep van de laatste weken. Uitgebleekte etensresten, sappig rot brood, papieren. Het is allemaal op het gras gezakt. In het bos is het niet modderig. De grond was helemaal niet zo erg hard. Door de sneeuw. Het ijs is grijs met grote plassen erop.

Doen 's middags even de belasting 1969. Schandelijk laat.

Werk de hele avond aan het open vierkant, of de vierkante kerstkransendoos, zoals Karina het noemt.

Han Bennink en Masje komen even langs, zuchtend en boerend, want ze hebben bij een Spanjaard een paella gegeten. Nieuwsgierig, inhalig en hebberig rondgelopen. Als je alleen maar klinken tegen ze zou uitstoten zouden ze precies begrijpen wat je bedoelt. Han is erg enthousiast over mijn nieuwe schilderijen. Wil meteen weten hoe ik het doe: 'Gewoon met klinknageltjes.' Hij heeft een soort gebleekt overallachtig kruipak aan, Masje is met doeken behangen en heeft een gekleurd gebreid mutsje op dat door klosjebreien lijkt te zijn ontstaan.

ZATERDAG 9 JANUARI 1971

Eén betnesol.

Zeven uur op. Eerst gymnastiek en dan boodschappen. Laat Karina maar lekker in haar bed rijpen. Haal in de Beethovenstraat spullen voor morgen als Dick Hillenius komt en we toast Romanoff moeten eten. Later wandelen we met het hondje. Jeroen gaat ook mee in zijn zwierige imitatiebontjas. We praten over school, want hij heeft een één gehaald voor aardrijkskunde. Heeft een heel verhaal erover dat als je een één haalt het niet meetelt in het totaalbeeld van je kennis. Want dan begrijpen ze wel dat er iets was of dat je het niet hebt geleerd. Over Hans zei hij: 'Hans vindt het eigenlijk helemaal niet fijn zoals wij leven. Want Hans moet altijd mensen om zich heen hebben. En wij helemaal niet.' Over de juffrouw Nederlands. Ze waren zo lacherig en melig, toen zei ze: 'Het lijkt wel of jullie hasj gerookt hebben.' Toen hebben ze het er de hele les over gehad. Juffrouw: 'Je moet er nooit alcohol bij gebruiken.'

Om twee uur moet ik naar Mies Bouhuys. Kunstenaars voor Vietnam komen bij elkaar. Er zijn leiders van actiegroepen uit Maas-

tricht, Rotterdam, Enschede, Nijmegen, Tilburg. Een van de katten van Mies gaat blaadjes van de euforbia eten en kotst ze even later weer uit, in een gele braaksaus.

Werk 's avonds aan groot schilderij met linnen overtrokken met zes blokken. Willem Breuker en Lonnie komen om half elf langs. Als we zeggen dat Han Bennink en Masje gisteren langs geweest zijn, vraagt Willem of ze in klederdracht waren. We draaien pianomuziek van Satie en later Elvis Presley en weer later Janis Joplin.

ZONDAG 10 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Dick Hillenius half drie. Toast Romanoff.

Werk aan schilderij met zes blokken. Beplak ze met linnen. Ik moet het wel doen want anders gaan ze later bol staan door weersinvloed.

Om half drie worden we overstroomd door de Hillenius-lemmingen. Groot pandemonium. Rennende en schreeuwende kinderen.

MAANDAG 11 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Jeanne van Munster tien uur.

Kaarten nakijken.

DINSDAG 12 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Wandelen met Sung. De grond is hard. Het heeft licht gevoren. Als je ergens brood strooit dalen er ineens achter je een paar eksters neer. Je blijkt dan vanuit de boomtoppen in de gaten gehouden en gevolgd te worden. Het dode konijn is al aardig kaal. Zijn bekken komt scherp door zijn witte huid heen.

Thuis werk ik lekker aan het schilderij met de zes blokken. Haal materiaal bij de houthandel voor twee nieuwe schilderijen.

WOENSDAG 13 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Eva twee uur.

Tijdens interview foto's. In rode stoel buiten met gewaad van medicijnman aan. Freek Visser komt langs en geeft me de Russische Pravda.

Maak het witte schilderij met de zes blokken af.

DONDERDAG 14 JANUARI 1971

Wandelen met hondje. Het heeft een beetje gevroren. Er ligt weer ijs op de plassen.

Begin aan het schilderij met het grote open vierkant.

VRIJDAG 15 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

ANJV acht uur.

ZATERDAG 16 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

VARA 'Dagje Ouder'. Dinertje broer Han twaalfenhalf jaar getrouwd Sassenheim.

's Middags naar Studio Vitus in Bussum. Repeteren eerst om twee uur. Doe plukjes watten op mijn haar, gezicht en jas. Mooi effect op de monitor. Zo kom ik in het programma.

Om zeven uur naar Sassenheim naar het motel. Ik in mijn nieuwe pak. Als we in de hal aankomen is er nog niemand. In het restaurant

veel grote tafels voor partijtjes van lui uit de bollenstreek. Als iedereen er is, mijn moeder mij een beetje trots beloerd heeft en gezegd dat ze me met sneeuw op op de televisie heeft gezien die middag, Kees kregelig heeft gezegd: 'Nou, blijven we hier staan', loodst Han ons naar de lange tafel. Hij heeft kennelijk precies in zijn hoofd waar iedereen moet zitten om woordentwist of handtastelijkheden te voorkomen. Vader en moeder in het midden, daartegenover het bruidspaar, wij met Annelies en Peter, Joke en Kees ter linkerkant van ze en de rest aan de andere kant van de buffers. We beginnen met een slaatje, nadat iedereen een consumptie in de vorm van een drankje heeft genuttigd. Een beetje miezerig slaatje met tonijn en een grauw stukje schelvislever en een half eitje in het midden op wat gehakte aardappels overgoten met een kattenbraaksausje. Dan bordje aspergesoep, zo viezig op de borden gekledderd dat de randen van de borden golfslag hebben. Daarna varkenshaasje – een beetje taai, hoe komt in godsnaam een varkenshaasje taai – met boontjes en doppers. En toe een omgekeerde heksenpuntmuts van glas vol ijs en koffie en slagroom. Peter heeft hele verhalen uit zijn praktijk. Jongetje dat tien prednisontabletten kreeg gedurende jaren. Heeft op zesjarige leeftijd het skelet van een kind van vier.

ZONDAG 17 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

MAANDAG 18 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Acht uur Slok.

Sta om kwart over vijf op en maak het schilderij af met het grote open vierkant. Toch krijgt de slaap mij later te pakken want onder de koffie ga ik bijna onderuit. 's Middags wordt het zo erg, dat ik om vier uur weer een paar uur naar bed ga. Om zeven uur wekt

Karina mij. Wereldvreemd kijk ik naar de verlichte kamers aan de overkant.

DINSDAG 19 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Tien over half acht TBC-onderzoek.

Om drie uur halen we Jeroen uit school. We zien hem ineens oversteken in zijn lange bontjas. Ik vraag of hij zijn moeder nog gefeliciteerd heeft. Hij zegt dat ze sliep en dat hij thee bij haar neergezet heeft. Hij wordt een beetje geïrriteerd als ik vraag waarom hij geen bloemen gekocht heeft en zegt dat we het toch vrijdag vieren. Ik zeg dat hij zich toch wel moet herinneren dat zijn moeder gezegd heeft dat ze eventuele plantjes liever dinsdag heeft, omdat ze ze dan nog iets langer kan zien voordat ze naar Goes gaat. Hij ontkent het, maar we gaan toch naar een bloemenzaak en kopen daar een azalea, roze, groot, voor vijftig gulden en euforbia plus hyacinten voor onszelf. Eten taart bij Maria. Het wordt al donker. Kunnen helaas niet meer met hondje wandelen. Zeg tegen Jeroen dat Slok heeft gezegd dat hij best geschiedenis kan studeren als hij zijn best blijft doen.

Werk 's avonds aan een nieuw wit, linnen product met vier open blokken. Ondertussen platen op. Fats Waller, Sonny Rollins, Charlie Parker en Billie Holiday.

WOENSDAG 20 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Bloedonderzoek tussen kwart over twaalf en één uur.

Het ijs op de Bosbaan vol plassen ziet eruit als een asfaltweg bij regen.

Om twee uur komen de mensen van de schouwburg uit Tilburg. Een jongeman en een lange blonde meid die er toch erg zuidelijk uitziet. Vooral door de manier waarop ze je openhartig en lang in je

smoel kijkt. Maar als je daaruit zou concluderen dat je haar wel zou kunnen pakken krijg je een pats in je smoel. Voorwaarden zijn erg gunstig. Tien procent voor hen van de verkoop. Vervoer en drukkosten voor hun rekening.

DONDERDAG 21 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Werk aan schilderij met vier open blokken.

Om acht uur naar De Wit van de Stichting voor Vertalingen. Ik heb een schilderij voor hem bij me en de dubbel-lp van Willem Breuker. Ze wonen in Bilthoven. Vinden hun huis gemakkelijk. Het ligt in de hoogte tussen hoge sparren, vliegdennen en berken en heet 'De Sprong'. Eerst moeten we de dieren bekijken. De bulteriër, een dik beest met een massieve geitenkop, die meteen met zijn vier poten in de hoogte gaat liggen zodat zijn lichte mooie kloten als eieren tussen het nest van zijn achterpoten liggen. Een cavia, in het bed van hun dochtertje, die een kruinstructuurvacht heeft, en die, als ze hem tegen haar hoofd knuffelt, een piepend geluid maakt als een radio die niet goed afgesteld staat. Het konijn, een Hollandertje dat in de schuur staat, en dat, als zij zegt 'geef me een kusje', ineens met een grote bleke tong haar neus gaat likken. Eerst krijgen we het ceremonieel van het schilderij ophangen. Daarna koffie en drank. Ze vertellen over Hillner, dat die ook ruzie heeft met Van het Reve, zoals ik voorspelde. Zijn vriend heeft een derde jongen in huis gehaald: Woelrat. Toen ze een keer dronken waren en Hillner aanbelde riep hij: 'Gerard, kijk uit! Oorlog! Oorlog! De mof staat voor de deur.'

Hij vertelt ook nog het een en ander over de Indiase schrijver. Dat hij, toen ze een hapje in Americain gingen eten, eindelijk begreep waarom hij die grote glazen water steeds dronk. Hij gooide zoveel zout op zijn eten dat er echt een witte laag op zat. Zijn brood met huzarensla klapte hij dicht en at het zo, onsmakelijk smakkend, uit twee handen op. Die fijnzinnige oosterlingen.

VRIJDAG 22 JANUARI 1971

Word weer benauwd. Drie betnesol.

We halen om half vijf Eric en Thea uit de Bijlmer op. Eric moet nog even bloemen kopen voor zijn moeder. Drinken een whisky bij Maria voor we gaan eten. Maria zegt tegen Thea, omdat ze zelf haar maxi aan wil doen: 'Ben jij niet in het lang?' Bijna verwijtend. Gelukkig niet, anders waren we weer net een aantal provincialen dat de stad aandoet. Of knusse doktersvrouwen uit de buitenwijk die twee jaar te laat nog de blits denken te kunnen maken met soep soep.

ZATERDAG 23 JANUARI 1971

Twee betnesol.

Laat op. Gauw koffie. Regen en veel wind. Guur. Slecht voor de Europese kampioenschappen op de schaats in Heerenveen. Toch nog even snel met Sung het bos in. Natte kouwe kledderregen. Hollen met Sung. Zo hier en daar nog een donkere plaat afgesmolten ijs in de singels. Op tijd terug voor de wedstrijden. Ard Schenk rijdt, ondanks de vijf centimeter regenwater die op het ijs staat en een loeiende wind, een goeie vijfhonderd meter. Wordt eerste. Jan Bols tweede.

Met een bordje snijbonen met vlees naar de baan kijken.

Werk ondertussen steeds, als er niet zo'n interessante race is, aan het object met de vier open kubussen.

Om twaalf uur de wind gierend om het huis. Je hoort het schuiven over het trottoir van bladeren, kranten en stukken pakpapier. Als ik net de roemers voor het raam weggezette heb, slaat er boven een raam open. Gerinkel van glas op ons bovenraam.

Karina zegt over de diskwalificatie van Jan Bols: 'Dat kan alleen maar ons Hollanders gebeuren. We zijn geboren voor het drama.'

ZONDAG 24 JANUARI 1971

's Middags één betnesol, 's avonds twee betnesol.

Auschwitzherdenking.

(We horen dat Radio Vrij Europa die naar Oost-Europa uitzendt verleden jaar vierendertig miljoen dollar van de CIA heeft gehad.)
Radio, tien uur.

Met Sung door de striemende regen. Toch is het beter dan gisteren. Hij doet altijd op vaste plekken zijn drol. Hij gaat dan het bos in en loopt eerst een paar minuten kieskeurig heen en weer. Snuivend. Als hij eenmaal begint te draaien naderen we het grote moment van de zachte landing. Tot hij dieper door zijn hurken zakt en de bruine punt verschijnt. Tegelijkertijd krijgt hij een erectie en verschijnt een rood end lul uit de met zacht bont gevoerde houder. Als alles eruit is, na met zijn onderlichaam en staartspieren knijpende bewegingen te hebben gemaakt, komt hij opgelucht, een beetje trots en ondeugend, aanrennen.

We zijn net terug voor het schaatsen. Jan Bols is gediskwalificeerd, zodat Dag Fornæss bovenaan staat. Onbereikbaar voor iedereen, tenzij er een wonder gebeurt.

De tienduizend meter. Fornæss legt een goeie tijd neer. Maar als Schenk erna komt doet die het nog vijf seconden sneller. Het zal dus wel een tweede plaats in het eindklassement worden.

MAANDAG 25 JANUARI 1971

Halen Sung. Laden meteen Jeroens spullen in.

Als ik Jeroen later van huis haal zegt hij dat Hans onmogelijk was de laatste tijd. Zo verschrikkelijk egoïstisch. En dat hij zomaar zijn kamer op stormde en dan een Spaanse plaat opzette. Maria en Hans hadden weer slaande ruzie gekregen, maar omdat Hans zijn auto stuk was mocht hij nog een paar dagen blijven. Toen was hij ineens weg. Als ik hem vraag of hij dat allemaal gehoord heeft zegt hij dat Maria

er met hem over heeft gesproken. Ze maakt Jeroen veel te veel tot haar vertrouweling in huwelijkszaken. Vroeger was het Eric.

Als ik Maria van huis haal om haar naar de trein naar Goes te brengen – ze kan geen taxi krijgen op de maandag – komt Eric bij haar vandaan. Ik zeg meteen, als ze in de auto zit: ‘Hij kwam zeker geld bij je lenen.’ ‘Vijftig gulden,’ zegt ze.

Maak satés in de oven. Jeroen naar Slok voor Engels en wiskunde. Erna leest hij in ‘Kon-Tiki’ en luistert naar platen van Bob Dylan.

Ik werk aan het object met de grote open kubussen terwijl Karina me ‘The High Window’ voorleest.

DINSDAG 26 JANUARI 1971

Tweemaal betnesol.

Nel Kars vier uur.

In het donker de wekker van Jeroen keihard af. Meteen begint de hond in het atelier te blaffen. Stap snel uit bed voor het bestraffend uitgesproken ‘Jan! Jan!’ van Jeroen begint. Maak beneden thee en twee zachtgekookte eieren voor hem. Hij laat ondertussen de hond even uit. Zet daarna Bob Dylan op en gaat thee drinken en ontbijten. Ik doe ondertussen wat gymnastiek beneden. Schil nog een appel voor hem. Glaasje druivensap en dan in de duisternis door de slaperig fietsende en in autootjes hobbende massa naar school.

Wandelen met Sung. Bij het weiland gaat hij een haas achterna. Als hij daarna ook nog in de koeienstront wil gaan rollen, stap ik over het hek en geef hem op zijn donder. Loopt de verdere weg steeds om te kijken of ik soms weer vergeten en vergeven wil.

Werk aan schilderij met open kubussen. Erg bewerkelijk. Karina leest ondertussen voor uit ‘The High Window’ van Chandler.

Maak ’s middags Turks Fruit af en stuur de correcties meteen weer naar Canada.

Nel Kars komt om eenakter. Ze reist al toneelspelend het land door met kleine schetsjes. Wil dat ik iets voor haar schrijf. Vrouw die

gewoon groente en uien aan het schoonmaken is en ineens stigmata krijgt. Vrouw die kerstboom optuigt, soms een takje van het den-
netje afknipt en op den duur, successievelijk, de hele kerstboom met
versierselen en al vernielt. Maar dat vindt ze allemaal een beetje cru.

WOENSDAG 27 JANUARI 1971

Eenmaal betnesol.

Runners-Up Cup.

Werk aan object. Komt 's avonds af. Jeroen is er ook erg enthousi-
ast over.

Als ik hem uit school haal rijden we nog even een poldertje. Ik
vind in de modder die uit de sloot is geschept een oud kannetje.

DONDERDAG 28 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Van vijf tot zes Reinbert de Leeuw bij Hoornik.

Jeroen leest 'In de ban van de ring' bij zijn ontbijt. Voor de hoe-
veelste keer? Ik kan het niet lezen. Langdradig.

Regen.

VRIJDAG 29 JANUARI 1971

Geen rotzooi.

Karina, als we uit de stad het atelier in komen: 'Wat ruikt het hier
vreemd. Net of een reus ergens een enorme kwak zaad heeft neerge-
legd. O nee, ik weet het al. Bleekwater. Dat mens van boven heeft
het halletje weer schoongemaakt.' Als ik ga kijken is inderdaad het
halletje gedweild. Het hout is nog nat. Het ruikt naar bleekwater.

Ze heeft het ook steeds over een rode kater die van huis is wegge-
lopen en waarover al een paar kleine advertenties in de krant hebben
gestaan met: 'Is vriendelijk en geeft snel een pootje.'